MEMORIU ȘTIINȚIFIC

„Emergența canonică. O cercetare asupra romanului contemporan turc”

elaborată de drd. **Ana-Maria Bordea**
Coordonator științific: prof.univ.dr. Rodica Ilie

Subsemnata, Rodica ILIE, cadru didactic la Facultatea de Litere a Universităţii „Transilvania” din Braşov, coordonatorul tezei de doctorat **„Emergența canonică. O cercetare asupra romanului contemporan turc”** a doctorandeii **Ana-Maria Bordea** constat următoarele:

Trebuie precizat de la început faptul că tematica tezei de doctorat a Anei-Maria Bordea vizează atenta cartografiere comparatistă a romanului contemporan turc, având obiectivul precis de explorare comparativ sociologică a acestei arii culturale și mentalitare, dificil de analizat tocmai datorită fenomenelor literare recente, încă necanonizate, neacademizate. Doctoranda Ana-Maria Bordea și-a propus identificarea și analiza evoluției unor direcții și viziuni teoretice, dar și contextuale, definitorii perioadei contempoprane din literatura turcă, atât de expresie nativă, cât și de expresie engleză, mulți autori aleși scriind în exil.Cercetarea doctorandei se bazează pe o lectură atentă asupra temelor, conceptelor centrale specific problematicii reprezentării identitare în canonul lioteraturii contemporane turce a dinamicii literare, partea cea mai amplă a tezei constând în tratarea conceptelor de canon, emergență canonică, alteritate, identitate, metafore culturale specifice imaginarului romanesc turc, apoi a orientărilor literare ale acestei perioade alese pentru studiu, pentru ca în demonstrație să aducă analize focalizate pe hermeneutica romanelor selectate pentru studiu.

Pe parcursul cercetării, Ana-Maria Bordea dovedește că stăpânește o bună cunoaștere a domeniului de studiu printr-o documentare bibliografică pertinentă, adecvată, antrenând mereu în cercetarea sa instrumente critico-teoretice clasice, potrivite studiului de natură teoretică, translând, atunci când este cazul, spre documente de webografie, spre abordarea mai largă, de la sociocritica și istoria literară la poetică, la teorii de estetică, la istorii specifice, dicționare literare, studii particulare, articole, interviuri, la eseistică, extrase cu preponderență din arealul anglo-american și turc (Harold Bloom, D. Damrosch, E.Said, Cristian Moraru, etc). Cercetarea valorifică matur elemente de teoria literaturii, de istorie literară recentă, recurgând cu success și la istoria conceptuală, a ideilor literare și a mentalității și sensibilității artistice. Capacitatea de sinteză, coerența demonstrației și modul în care ideile sunt

organizate atestă reale competențe de cercetare avizată, calităţi evidente care se concretizează într-o scriitură clară, cărei fluenţă antrenează lectura în vivacitatea ei bine condusă. Doctoranda organizează materialul coerent, sintetizează teoriile extrase din exegezele și studiile alese spre cercetare, explică pertinent fenomenele, analizează relevant opera romancierilor reprezentativi pentru ideea tezei sale, alege să ilustreze viziuni critice consacrate, dar nu se oprește mimetic la ele, ci se desprinde ferm de receptarea operelor, prin remarci bine argumentate, prin opinii sigure și întemeiate.

În ceea ce priveste structura lucrării, organizarea cercetării este condusă coerent, logic, precis, doctoranda Ana-Maria Bordea decide structurarea acesteia în capitole care merg de la general spre particular, de la evaluarea și inventarierea celor mai importante teorii ale conceptului de canon, emergență caninică (cap 1), spre definirea specificității, a literarității romanești din literatura contemporană turcă (prin exemplificări și atente ilustrări care să compenseze carența studiilor de istorie literară a fenomenelor recente), ajungând la evidenţierea direcțiilor și a elementelor de poetică specifice autorilor reprezentativi perioadei (cf cap. 2) și la delimitarea trăsăturilor de natură conceptual-poetică (în cap 3) despre imaginarul romanesc al lui O. Pamuk, Burhan Sonmez, Elif Shafak, Hoseini, Ahmet Altan, etc. Tocmai de aceea doctoranda și-a propus analiza comparativă a modelului stilistic al narativei acestui spațiu literar ofertant și problematic. Simpla enumerare a titlurilor capitolelor ne ilustrează o coerentă dezvoltare a viziunii interpretative a doctorandei, care merge din aproape în aproape, de la exterior spre interiorul viziunilor romanești contemporane alese spre studiu. După cele două capitole de sinteză teoretică, traseul este reluat cu fiecare studiu de caz realizat, doctoranda pornind de pe circumferinţa scrierilor teoretice, a notaţiilor privind crezul artistic al fiecărui romancier turc înspre profunzimile operei, decriptând imagini, sensuri, ancorând comentariul personal în semnificaţii inedite, originale.Ana-Maria Bordea situează autorii aleși atât în contextul literaturii de expresie turcă, dar și în cel european, mondial, pledând pentru aceste raportări largi, de deschidere a canonului, dar și în contextul literaturii universale, mai ales în datele sale de sorginte damroschiană. Valoroase sunt astfel subcapitolele aplicative, de comentariu asupra tematicilor, imaginarului, stilisticii unor autori precum cei precizați (din cap 3-4), lucrarea aduce astfel contribuții originale pentru circumscrierea și interpretarea narativei contemporane turce, prin comentarii comparatiste, relevante și necesare. Un interesant capitol este cel despre modul de funcționare al metaforei culturale, în care doctoranda își dovedește creativitatea sa teoretică și în aceeași timp competențe de analiză și construcție conceptuală, foarte utile pentru cercetarea sa precum și a celor care vor fi interesați de fenomeme literare similare.

Dominanta metodologică aleasă constă în critica sociologică, specifică modelului anglo--american, mai degrabă, prin practica hermeneutică specifică procesului de comprehensiune localizând fenomene, comparându-le, verificând echivalențe sau disjuncții printr-un demers ce pornește de la contextual / de la fenomenele și faptele literare (precum emigrația, exilul, tendințe, afinități elective), spre substanțialitatea acestor idei teoretice și spre practica literară, doctoranda găsind mereu racorduri care depășesc aspectele scripturale și motivează de fapt resorturi și experiențe onto-*poietice,* pentru ca la final să extragă elemente esențiale de sensibilitate, de tehnică narativă și poetică a scriitorilor aleși pentru analize. Astfel ea evaluează poeticile romancierilor turci prin raportare multiplă, atât intrinsecă, intratextuală, metatextuală, cât și extrinsecă (prin evaluări interculturale, comparații, influențe și / sau afinități naționale sau europene).

În ciuda dificultăţilor, remarc corectitudinea metodologică a abordării temei, poziţia subiectului critic in relaţie cu problematica studiului, de o complexitate evidentă. Doctoranda Ana-Maria Bordea reuşeşte ceea ce anunța la început: o panoramare complexă, o ancorare interesantă a scriitorilor de expresie turcă în câmpul literaturii naționale, dar mai cu seamă în cronologia recentă a istoriei literaturii mondiale. Cercetarea sa este binevenită, reprezentând un exemplu reușit și încurajant de cercetare literară fructuoasă, ce deschide noi probleme de cercetare în ciuda presiunii canonului critic existent cu privire la reprezentanţii narativei contemporane universale şi naţionale. Apreciem de asemenea calitatea scrisului/ a stilului doctorandei Ana-Maria Bordea care se bazează pe rigoarea documentării, pe interpretarea atentă, rafinată. De remarcat, stilul personal sigur, al doctorandei. Limpezimea, acuitatea observaţiilor sunt certe calităţi ale construcţiei şi redactării tezei. Deși ne-am fi așteptat la mai multe legături între cele două mari componente ale tezei (cea conceptual-teoretică și cea aplicată pe studii de caz), progresul doctorandei este evident, atât la nivel teoretic (în sensul capacității de cuprindere a unui material teoretic destul de vast și substanțial pentru argumentația tezei, pe care îl organizează metodic și logic, cât mai ales la nivel de interpretare și comentariu critic (unde dovedește reale calități hermemeutice și pasiunea interpretativă).

Ținând cont de aprecierile de mai sus, recomand teza de doctorat a doamnei Ana-Maria Bordea, cu titlul **„Emergența canonică. O cercetare asupra romanului contemporan turc”**, lucrare coordonată de subsemnata, pentru susţinerea prin prelegere publică.

3.11. 2026 **Prof. univ. dr. habil. Rodica ILIE**